

ИЛИОСКИ Ристо¹

ИЗДВОЈУВАЊЕ НА ПРЕДМЕТИТЕ НА ДОМАЌИНСТВОТО КАКО НАСЛЕДНО-ПРАВЕН ИНСТИТУТ

Апстракт: Специфична улога во определувањето на правниот режим на предметите на домаќинството по смртта на оставителот има токму издвојувањето на предметите на домаќинството како институт на наследното право. Во нашата држава се врши правно регулирање на издвојувањето на предметите на домаќинството. Имено, не сите предмети на домаќинството се предмет на издвојување. Така, само предметите на домаќинството што не се од позначителна вредност, а служат за задоволување на секојдневните потреби, се карактеристични за издвојување.

Целта на овој труд е да се докаже исклучителното значење на овој институт за лица определени со закон кои имаат право под определени услови на издвојување на предметите на домаќинството, бидејќи вака издвоените предмети претставуваат посебна имотна целина, односно посебна имотна маса или со други зборови вака издвоените предмети не влегуваат во оставината. Оттука, на овој начин и по смртта на оставителот, се овозможува на определени лица да продолжат со користење на предметите кои можеле да се издвојат и се издвоени, притоа стекнувајќи го овие лица правото на предметите на домаќинството уште во моментот на смртта на оставителот.

Клучни зборови: *оставина, лица, секојдневни потреби, имотна маса*

ИЛИОСКИ Ристо

DETACHMENT OF HOUSEHOLD OBJECTS AS THE INHERITANCE – LEGAL INSTITUTE

Abstract: Specific role in determining the legal regimen on household objects after the death of the testator has just detachment of household objects as the institute of succession law. In our country is done legal regulate on detachment of household objects. Namely, not all household objects are subject

¹⁾ Соработник на Правен факултет – Кичево, Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола, e-mail: ristoi@yahoo.com.

to detachment. So, only household objects that are not of important value, but serve to satisfies on daily requirementsfor specific detachment.

Purpose of this article is to prove the singularly importance of the Institute for correctly with law certain persons who have rights, under certain conditions, on detachment of household objects, because thus detachment objects introduce are separate property entirety, or separate property mass, or with other words detachment objects like this does not entering in legacy. From here, on this way, and after the death of the testator, are allowed on certain people to continue using the objects who could be separate and are separated, in addition acquiring of these persons rights on the household objects since the time of the death of the testator.

Key words: *legacy, people, daily requirements, property mass*

* * *

1. Вовед

Со издвојувањето на предметите на домаќинството, под определени услови се овозможува нивно користење од страна на лица определенисо закон. Притоа не може да стане збор за некаква делба на овие предмети, туку нивно заедничко користење од страна на лицата кои живееле со оставителот во исто домаќинство, за што во понатамошните излагања во овој труд подетално ќе објасниме.

Освен нашето позитивно наследно право, согласно Законот за наследувањето од 1996 година, предмет на интерес во овој труд ни претставуваат и наследно-правните прописи кои важеа на територијата на Република Македонија, како составен дел на југословенската федерација и тоа: сојузниот Закон за наследувањето од 1955 година и првиот републички и македонски Закон за наследувањето од 1973 година, но и новите наследно-правни законодавства на: Србија од 1995 година и Хрватска од 2003 година. Имено, во трудот ја согледуваме уреденоста на овој институт и ќе извршиме во неопхпдно мера теоретско и компоративно согледување во споредба со нашето позитивно право.

Во трудот најпрвин поимно ќе извршиме разграничување на инситутицијата издвојување на предметите на домаќинството, за потоа поконкретно да го објасниме нејзиното значење. Имајќи предвид дека не сите предмети на домаќинството подлежат на издвојување, во трудот ќе објасниме кои предмети се опфатено со издвојување, како и на кои лица им припаѓаат овие предмети. Во трудот, исто така, пред заклучните согледувања и користената литература, во неопходни црти ќе се задржиме и на постапката за издвојување на предметите на домаќинството.

На овој начин во трудот ќе ја докажеме големата улога што овој

наследно-правен институт ја има за точно со закон определени лица, овозможувајќи поинаква правна природа за издвоените предмети како посебна имотна целина, што всушност беше и целта на овој труд.

2. Поим, значење и лица кои имаат право на издвојувањето на предмети на домаќинството

Како имот којшто се издвојува од оставината, издвојувањето на предметите на домаќинството, како правно прашање има важна улога за целиот наследно-правен концепт. Имено, издвојувањето на предметите на домаќинството претставува наследно-правен институт, со којшто точно со закон пропишани лица кои живееле со оставителот во исто домаќинство имаат право на определени предмети од домаќинството. Така, во нашето позитивно наследно право, во Законот за наследувањето од 1996 година² се пропишува дека: „На брачниот другар, предците, посвоителот, потомците, посвоеникот и неговите потомци и лицата од член 29 на овој Закон, кои живееле со оставителот во исто домаќинство им припаѓаат предметите на домаќинството што служат за задоволување на навните секојдневни потреби, освен предметите од позначителна вредност“ (чл. 37, ст. 1), додека во наредниот став 2 се пропишува дека: „Издвоените предмети не се земаат предвид при пресметувањето на нужниот дел, ниту му се засметуваат на наследникот во неговиот наследен дел“. Во овој контекст овој институт со определени разлики го пропишуваа и поранешните наследно-правни прописи и тоа: сојузниот Закон за наследувањето³ од 1955 година и поранешниот Закон за наследувањето од 1973 година.⁴ Во првиот републички и македонски Закон за наследувањето од 1973 година, во член 36, став 1 беше пропишано дека: „На лицата што живееле со оставителот во исто домаќинство им припаѓаат предметите на домаќинството што служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, како што се покуќнина, мебел, постелнина и слично, освен предметите од позначителна вредност“, додека во сојузниот Закон за наследувањето од 1955 година во член 38, став 1 беше регулирано дека: „На надживеаниот брачен другар и на потомците на оставителот што живееле со оставителот во исто домаќинство им припаѓаат предметите на домаќинството што служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, како што се покуќнина, мебел постелнина и слично, но не и ако овие предмети се од позначителна вредност“. Додека во однос на издвоените предмети, како сојузниот Закон за наследувањето од 1955 година (чл. 38, ст. 2), така и републичкиот Закон за наследувањето од 1973 година (чл. 36, ст. 2), предвидуваа решение во

2) „Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/96.

3) „Службен лист на СФРЈ“ бр. 20/55, 12/65 и 42/65 (пречистен текст).

4) „Службен весник на СРМ“ бр. 35/73 и 27/78.

смисла издвоените предмети да не се земаат при пресметување на нужниот дел, ниту да се засметаат во наследниот дел на наследникот.

Во нашата држава денес се предвидува еден поширок круг на лица кои доколку живееле во исто домаќинство со оставителот им припаѓаат предметите на домаќинството, но не сите предмети, туку само оние предмети, што служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, притоа се иземени предметите од позначителна вредност. Имено, како такви лица, со право на издвојување на предметите на домаќинството како што забележавме од горенаведената законска одредба се јавуваат: брачниот другар на оставителот, предците, посвоителот, потомците, посвоеникот и неговите потомци, но и согласно со член 29 од Законот за наследувањето од 1996 година и лицата кои живееле во трајна заедница, така што како услов се бара живеење со оставителот во исто домаќинство. Сепак не значи дека лицето ќе полага право на предметите од домаќинството, доколку истото е на пример недостојно или доколку на пример е исклучено од наследство. Лицето треба да ги има сите квалитети, односно да ги исполнува сите услови кои ги поседуваат лицата кои стекнуваат некаква корист од наследството.⁵ Имено, не постои никаква оправданост и на ова лице да му припаднат предметите на домаќинството.

Следно се поставува прашањето дали во еден поединечен случај, односно *случај in concreto*, за да некое лице биде имател на ова право на издвојување треба и навистина во конкретниот случај да биде наследник? Сметаме дека на ова прашање треба да се даде негативен одговор. Целта на издвојувањето на предметите на домаќинството е да се заштитат со закон точно определени лица со законот. Дали едно лице ќе биде наследник во еден конкретниот случај или не, не е услов за тоа лице да го стекне правото на предметите на домаќинството. Со други зборови може, но не е нужно, да се биде наследник во поединечниот случај за да се јави лицето како корисник на правото на предметите на домаќинството. Во овој контекст специфично е прашањето за брачниот другар на оставителот. Имено, брачниот другар на оставителот се јавува како законски наследник од првиот и вториот наследен ред. Така во теоријата се наведува дека, „... брачниот другар е секогаш законски наследник, додека другите лица тоа можат, но не мора да бидат (...) Така, посинокот, ако умрел очувот, во смисла на одредбите од чл. 29, не ќе може да го наследи него ако е жив некој потомок на очувот, но ќе може да го оствари правото на издвојување на предмети на домаќинството“.⁶

Освен брачниот другар на оставителот и потомците на оставителот согласно со закон може да стекнат право на предметите на домаќинството

⁵) Види повеќе кај: Кирил Чавдар, *Коментар на Законот за наследувањето со обрасци за практична примена*, „Агенција „Академик“ – Скопје, Скопје, 1996, стр. 82 – 83.

⁶) Ibid, str. 82.

и тоа независно од степенот на сродство. Имено и посвоениците и нивните потомци, независно дали станува збор за потполно или непотполно посвојување, исто така можат согласно со закон да се јават како лица кои стекнуваат право на предметите на домаќинството. Од ова право не се исклучени ниту предците на оставителот, ниту посвоителот. Во нашата држава овој круг на лица се проширува и на лицата од член 29 од Законот за наследувањето од 1996 година, односно на лицата кои живееле во трајна заедница со оставителот. Имено, чуваникот и хранителот, посинокот и паштерката и очувот и маќеата, снаата и свекорот и свекрвата, зетот и тестот и тештата и лица кои се крвни роднини, кои живееле во трајна заедница, кои живееле со оставителот во исто домаќинство, имаат право на предметите на домаќинството, кои служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, но не се разбира како што наведовме и погоре на предметите од позначителна вредност.⁷

Како што можеме да забележиме од горенаведеното, денес во наследното право на Република Македонија се пропишува поширок круг на лица кои под определени услови имаат право на предметите на домаќинството, за разлика од сојузното наследно-правно законодавство од 1955 година, каде што ова право го имаа само надживеаниот брачен другар и потомците на оставителот. Во оваа насока во Законот за наследувањето од 1973 година беше застапена една општа формулација, без таксативно набројување, во однос на лицата кои можат да имаат право на предметите на домаќинството.

Од временски аспект, во нашата држава, правото на предметите на домаќинството овие лица го стекнуваат во моментот на смртта на оставителот. Тоа е така зашто и целта на оваа институција е издвоените предмети на домаќинството да продолжат заеднички да се користат и по смртта на оставителот од овие лица, без воопшто да има некаква делба на овие предмети. Имено овие предмети на домаќинството се од таква природа што со нивно користење на некој начин би се ублажиле последиците од

⁷) Во член 29 од Законот за наследувањето од 1996 година, се пропишува следното:

„Чуваникот и хранителот, посинокот и паштерката и очувот и маќеата, снаата и свекорот и свекрвата, зетот и тестот и тештата и лица кои се крвни роднини, кои живееле во трајна заедница, заемно се наследуваат под услов умрениот да не оставил брачен другар и други наследници од првиот наследен ред и родители и браќа и сестри. Во овој случај овие лица ја наследуваат целата оставина на еднакви делови.

Кога на наследство е повикан брачниот другар, лицата од став 1 на овој член ја наследуваат на еднакви делови едната половина од делот од оставината што би го наследиле родителите, односно браќата и сестрите на оставителот.

Трајна заедница во смисла на одредбите од овој член е онаа заедница која траела најмалку пет години и тоа непрекинато од засновањето на односите од овој член па се до смртта на оставителот.

Чуваникот во смисла на овој закон е дете што некое лице (хранител) го довело кај себе да го чува и одгледува како свое, а не го посвоило“ (чл. 29).

смртта на оставителот.

Имено, на издвојувањето предмети на домаќинството како наследно-правен институт не треба да се гледа како на легат, прелегат или како за изумирање на наследувањето.⁸

Во Законот за наследувањето од 1996 година, кога станува збор за овој наследно-правен институт, конкретно уште од насловот пред член 37, *Издвојување предмети на домаќинството*, а и претходно насловената точка б) *Имот што се издвојува од оставината*, нагвестуваат дека се работи за предмети на домаќинството кои се издвојуваат од оставината, односно дека вака издвоените предмети не влегуваат во оставината, односно остануваат надвор од оставината. Така, издвоените предмети всушност претставуваат една посебна имотна целина, односно посебна имотна маса и како што наведовме погоре е карактеристично заедничко користење на овие издвоени предмети по смртта на оставителот.

Во нашето позитивно наследно право на точно определените со закон лица, под услов да живееле во исто домаќинство со оставителот, им припаѓаат одредени предмети на домаќинството. Тоа имено значи дека овие лица правото го стекнуваат без притоа да се оптоварат останатите наследници. Оттука, во теоријата се сретнува дека, „заради тоа тие лица ќе бидат определени во решението за наследување на ист начин како и останатите наследници, со тоа што сите тие лица овие предмети ги наследуваат на еднаков дел“.⁹

За да лицата од член 37, стекнат право на издвоените предмети на домаќинството, потребно е да *живееле со оставителот во исто домаќинство*. Оттука се поставува прашањето кога постои живеење во исто домаќинство, односно кога се смета дека едно лице живеело во исто домаќинство со оставителот? Во согледувањето на овој поим забележуваме дека станува збор за широка формулација. Имено, секако дека постои заедничко домаќинство помеѓу некое од лицата од член 37, став 1 од Законот за наследувањето и оставителот, доколку тоа лице живеело во ист дом со оставителот. Заедничко домаќинство постои и кога тоа лице привремено престојува надвор од домот, на пример кога се работи за вработување, па нека на пример вработувањето е и во некоја друга држава, но суштествено е лицето штом ја постигне целта да се врати назад во домот каде трајно живее. Во теоријата се среќава и мислењето дека „...ако оставителот се подготвил за трајно сместување на некој од своите потомци (или посвоеници) и додека овој патува да заснова

⁸) Види повеќе кај: Љиљана Спировиќ – Трпеновска, *Наследно право*, 2 Август, Скопје, 2009 година, стр. 47; Миле Хаџи Василев – Вардарски, *Наследно право*, Култура, Скопје, 1983 година, стр. 39 – 40; Slavko Marković, *Nasledno pravo*, Novinska – izdavačka ustanova Slubeni list SFRJ, OOUR „Knijge“, Beograd 1981, str. 67 – 71.

⁹) Кирил Чавдар, *op. cit.*, стр. 82.

заедничко домаќинство оставителот умре, таквиот потомок (посвоеник) живее во заедничко домаќинство“.¹⁰ Сепак, дали постои или не живеење во исто домаќинство, судот цени во секој случај поединечно. Откако судот ќе ги согледа сите околности одлучува дали во конкретниот случај постои заедничко домаќинство, односно живеење во исто домаќинство.¹¹

Што се однесува на примената на овој наследно-правен институт, од законската одредба на член 37, став 1 од Законот за наследувањето од 1996 година произлегува дека судот треба по службена должност да внимава на оваа одредба.¹² Но, сепак, може да се говори за постапување *ex officio* во применувањето на овој институт само кога во списите од предметот судот ќе има доволно податоци. Затоа заинтересираните учесници можат да достават предлог за издвојување на предметите на домаќинството и судот да одлучи за овој предлог. Овој предлог освен во текот на оставинската расправа, нема да претставува некаква пречка и доколку истиот е даден и во жалбата на оставинското решение.¹³

Во продолжение ќе видиме што во овој контекст регулираат наследните права на Србија и Хрватска Така, во Законот за наследување на Србија од 1995 година¹⁴ се пропишува дека: „Оставината не ја сочинуваат предмети на домаќинството од помала вредност (покуќнина, мебел, постелнина и слично) кои служат за секојдневните потреби на потомците

¹⁰) SlavkoMarković, *op. cit.*, str. 62.

¹¹) Имено, „облиците на оваа заедница многу се различни и тоа важи како за минатото време, така и за сегашното, при што може да се заклучи дека некои од овие се постојано а некои непостојано присутни, да некои исчезнуваат а и нови се појавуваат“. Momčilo Kurdulija, *Priručnik Građanskog prava, treto izmenjeno i dopunjeno izdanje*, Savremena Administracija, Beograd, 1976, str. 40.

¹²) Во врска со постапувањето на нотарите како повереници на судот види повеќе кај: Арсен Јаневски, Татјана Зороска – Камилевска, *Граѓанско процесно право, книга втора Вонпарнично право*, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, Скопје, 2010, стр. 116 – 120; Николоски Златко, „Правна положба на нотарот како повереник во оставинската постапка“, *Нотариус* бр. 11, Нотарска комора на Република Македонија, Скопје, 2009, стр. 5 – 11; Стоев Фиданчо, „Положбата и овластувањата на нотарот како повереник на судот во оставинската постапка“, *Нотариус* бр. 11, Нотарска комора на Република Македонија, Скопје, 2009, стр. 12 – 17;

¹³) Притоа, кога ќе се појави спор за факти, од кои зависи некое право на учесникот, судот секогаш го прекинува расправањето на оставината и учесниците ќе ги упати да поведат парнична постапка, при што во овој контекст како спорнии собено можат да се јават фактите од кои зависи основаноста на барањето на преживеаниот брачен другар и на лицата кои со оставителот живееле во трајна заедница, да им се издвојат предметите на домаќинството од оставината кои служат за задоволување на секојдневните потреби. За ова, види подетално член 173, став 1 и став 2, алинеја 2 од истиот член од Законот за вонпарнична постапка (Службен весник на Република Македонија) бр. 9/08.

¹⁴) Текстот на српскиот Закон за наследување од 1995 година може да се види на следната интернет страница: <http://www.scribd.com/doc/17209293/zakon-o-nasledjivanju>.

на оставителот, неговиот брачен другар и родителите, ако со оставителот живееле во исто домаќинство, така што овие предмети се јавуваат како заедничка сопственост на овие лица“ (чл. 1, ст. 3). Додека во овој контекст во Законот за наследување на Хрватска од 2003 година¹⁵ се пропишува дека: „На надживеаниот брачен другар и потомците на оставителот кои живееле со оставителот во исто домаќинство во моментот на смртта им припаѓаат предметите на домаќинството кои служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, како што се покуќнината, апаратите во домаќинството, постелнина и слично, но не и ако тие предмети се од значителна вредност“ (чл. 76, ст. 1). Потоа: „Така издвоените предмети не се земаат предвид при пресметувањето на нужниот дел, ниту се засметуваат на наследникот во неговиот наследен дел“ (чл. 76, ст. 2). Притоа: „Лицата, од став 1 на овој член, ги стекнуваат издвоените предмети во сосопственост, на еднакви делови“ (чл. 76, ст. 3).

Од погоре наведените одредби може да се забележи дека и двете наследни права, односно наследното право на Србија и наследното право на Хрватска, предвидуваат потесен круг на лица иматели на право на предметите на домаќинството, во споредба со нашето позитивно наследно-правно законодавство. Имено, во српското наследно право тоа се: брачниот другар на оставителот, потомците на оставителот и неговите родители, додека во хрватското наследно право тоа се: надживеаниот брачен другар и потомците на оставителот. Се разбира и во двете наследни права постои условот живеење во исто домаќинство со оставителот.

Иако во нашата држава постои поголем круг на лица кои имаат право на издвоените предмети на домаќинството, сепак најчесто во судската практика, преку оваа институција се овозможува на брачниот другар на оставителот и на неговите потомци да продолжат со заедничко користење на определените предмети на домаќинството, бидејќи во најголем број случаи тоа се лицата кои со оставителот живееле во заедничко домаќинство.

3. Предмети на домаќинството кои можат да се издвојат од оставината

Кога станува збор за издвојување предмети на домаќинството, како наследно-правен институт, особено внимание предизвикува прашањето за тоа кои предмети на домаќинството се издвојуваат. Имено, во согласност со Законот, подложни на издвојување *се предметите на домаќинството што служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, но не и оние предмети од позначителна вредност*. Во овој контекст како што можевме да забележиме и во двата наследно-правни прописи од 1955 година

¹⁵⁾ Текстот на хрватскиот Закон за наследувањето од 2003 година може да се види на следната интернет страница: <http://www.zakon.hr/z/87/Zakon-o-naslje%C4%91ivanju>.

(чл. 38, ст. 1) и од 1973 година (чл. 36, ст. 1) се вршеше на некој начин симболично и показателно наведување за тоа за какви предмети би требало да станува збор. Во смисла: покуќнината, мебел, постелнина и слично. Оттука, не станува збор за таксативно набројување. Што се однесува до наследните права на Србија и Хрватска, во Законот за наследување на Србија од 1995 година, како што претходно опишавме меѓудругото во член 1, став 3 се пропишува и дека: „Оставината не ја сочинуваат предмети на домаќинството од помала вредност (покуќнина, мебел, постелнина и слично) кои служат за секојдневните потреби...“, додека во хрватскиот Закон за наследување од 2003 година, во член 76, став 1 меѓудругото се регулира и следново: „...им припаѓаат предметите на домаќинството кои служат за задоволување на нивните секојдневни потреби, како што се покуќнината, апаратите во домаќинството, постелнина и слично, но не и ако тие предмети се од значителна вредност“.

Имено, кога се работи за предметите на домаќинството кои подлежат на издвојување во нашата држава, треба да се има предвид дека станува збор за предмети на домаќинството кои од една страна таквите предмети треба да служат за задоволувањето на секојдневните потреби, а од друга страна истите да не се од позначителна вредност.

Во овој контекст станува збор за предметите на домаќинството кои на некој начин претставуваат основа за нормален живот на лицата кои го сочинуваат тоа домаќинство, а се подразбира не се предмети од позначителна вредност. Повеќето од овие предмети се употребуваат секојдневно, додека другите се употребуваат повремено но редовно кога постојат некои прилики, на пример: ловачкиот прибор да се употреби за време на лов.¹⁶Имено, вака определените предмети на домаќинството опфатени со оваа институција, секојдневно, односно постојано се употребуваат, односно користат, иако за волја на вистината некои од овие предмети се употребуваат, односно користат при конкретни околности.

Како такви предмети се сметаат на пример: покуќнината, мебелот, апаратите на домаќинството (пример: фрижидерот, шпоретот за готвење и сл.), потоа другите технички апарати (пример: телевизор, ДВД, компјутер), кујнските предмети (пример кујнски прибор за јадење, прибор за чај, сервис за ручање), имено се работи за предмети кои го тангираат нормалното живеење во конкретното домаќинство.

Сепак, доколку се работи за предмети кои по својата вредност слободно може да се стават во категоријата предмети од поголема вредност, во тој случај овие предмети не се подложни за издвојување. Така, на пример доколку станува збор за некаков мебел, пример некоја спална изработена од специфичен материјал, со златни украси, длабока резба итн.

¹⁶ Види повеќе кај: Slavko Marković, *op. cit.*, str. 65.

(се работи за единствен и скапоцен експонат), во тој случај секако дека не може да стане збор како за предмет за издвојување или во друг случај кога се работи за уметничка слика од познат сликар со огромна вредност и во овој случај не се работи за предмет којшто подлежи на издвојување. Исто така не може да стане збор за издвојување и кога постои некоја збирка од сакопоцена вредност. Не се издвојуваат ниту предметите кои оставителот ги употребувал за вршење на неговото занимање. Со оглед на нивната природа и значењето на овој наследно-правен институт ова е сосема оправдано.

Сепак, конкретната оценка за тоа дали се работи за предмети на домаќинството што служат за задоволување на секојдневните предмети, а притоа не и предмети од позначителна вредност, е условена со времето и просторот, кои имаат влијание во одредувањето на вредноста на предметите. Така, кога се работи за вредноста мора да се има предвид дека истата е менлива категорија. Така, телевизорот некогаш претставуваше луксузно добро, но денес се јавува како предмет карактеристичен за едно современо домаќинство.

Карактеристично за издвоените предмети, како што можеме да видиме и од законската одредба од член 37, став 2 е дека вака издвоените предмети, не се земаат предвид при пресметувањето на нужниот дел¹⁷, ниту пак се врши засметување во наследниот дел на наследникот¹⁸.

На крај на оваа точка, кога станува збор за издвојување на предметите на домаќинството, мора исто така да се има предвид дека издвојувањето ги опфаќа предметите чијашто припадност ја имал оставителот, па така доколку постои ситуација предметите да се во заедничка сопственост на оставителот и надживеаниот брачен другар или оставителот и лицата – членовите на домаќинството кои заедно стопанисувале со оставителот, потребно е тогаш најпрвин да се изврши претходно издвојување на овие предмети.¹⁹

Заклучок

Издвојувањето на предметите на домаќинството претставува наследно-правен институт, со којшто на точно определени со закон лица кои живееле во исто домаќинство со оставителот им припаѓаат предметите на домаќинството, кои од една страна служат за задоволување на секојдневните потреби, а од друга страна не претставуваат предмети од

17) Види член 33 – 36 од Законот за наследувањето од 1996 година.

18) Види член 50 – 61 од Законот за наследувањето од 1996 година.

19) Види член 66 – 81 и член 91 од Законот за сопственост и други стварни права (Службен весник на Република Македонија бр. 18/01, 92/08, 139/09 и 35/2010).

позначителна вредност.

Во нашата држава денес согласно со закон се пропишува поширок круг на лица кои можат да се јават конкретно во улога на иматели на правото над овие предмети, па како такви се пропишуваат: брачниот другар на оставителот, предците, посвоителот, потомците, посвоеникот и неговите потомци и лицата кои живееле во трајна заедница. Во овој контекст потесен круг на лица на корисници на правото на предметите на домаќинството регулираат и наследните права на Србија и Хрватска, а ова беше карактеристично и за сојузното наследно-правно законодавство од 1955 година, додека во Законот за наследувањето од 1973 година е застапено решение, без поединечно набројување, само упатување на лицата кои имаат право на овие предмети.

Кога станува збор за издвоените предмети на домаќинството во нашето позитивно право, истите тие не се земаат предвид при пресметувањето на нужниот дел, ниту пак на наследникот му се засметуваат во наследниот дел. Станува збор за предмети кои служат за задоволување на секојдневните потреби, а притоа не станува збор за предмети од позначителна вредност. Овие предмети коишто подлежат на издвојување исто така не се таксативно набројани. Издвоените предмети претставуваат посебна имотна целина, односно посебна имотна маса и се наоѓаат надвор од оставината. Издвоените предмети продолжуваат заеднички да се користат од лицата кои согласно законот го имаат тоа право, без истите да се делат, а правото на предметите го стекнуваат во моментот на смртта на оставителот.

Согласно зсо аконската формулација на овој наследно-правен институт, судот треба да внимава по службена должност за идвојувањето на предметите на домаќинството. Сепак, судот ќе внимава *ex officio*, доколку има доволно податоци во списите, во спротивно е потребен предлог на заинтересираните учесници.

Со оглед дека целта на овој труд беше да се докаже исклучителното значење на овој институт за точно определени лица кои имаат право, под услови дефинирани со Законот на издвојување на предметите на домаќинството, бидејќи вака издвоените предмети претставуваат посебна имотна целина, односно посебна имотна маса, сметаме дека во целост ја постигнавме целта, што беше и нашата намера.

Користена литература

- [1] Blagojević, T. B., Antić, B. O. (1991). *Nasledno pravo. XIX dopunjeno izdanje*: Nomos. Beograd.
- [2] Garb, L. (2004). *International Succession*: Kluwer Law International. The Hague/London/New York.
- [3] Георгиевски, С. (1980). *Коментар на Законот за вонпроцесната*

- постапка: Култура – Скопје, 1980;
- [4] Gavella, N. (1990). *Nasledno pravo Drugo izdanje*: Informator, Zagreb.
 - [5] Јаневски, А., Зороска – Камиловска, Т. (2010). *Граѓанско процесно право, книга втора, Вонпарнично право*: Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје. Скопје.
 - [6] Kurdulija, M. (1976). *Priručnik Građanskog prava, treće izmenjeno i dopunjeno izdanje*: Savremena Administracija. Beograd.
 - [7] Marković. S. (1981). *Nasledno pravo*: Novinska – izdavačka ustanova Slubeni list SFRJ, OOUR „Книже“. Beograd.
 - [8] Мицковиќ, Д., Ристов, А. (2011). *Граѓанско применето право (Наследно право)*: Блесок. Скопје.
 - [9] Мицковиќ, Д., Ристов А. (2011). *Реформите во наследното и семејното право и ингеренциите на нотарит*: Нотарска комора на Република Македонија, Нотариус, број 19, Скопје.
 - [10] Николоски, З. (2009) *Правна положба на нотарот како повереник во оставинската постапка*: Нотарска комора на Република Македонија, *Нотариус* бр. 11, Скопје.
 - [11] Стоев, Ф. (2009). *Положбата и овластувањата на нотарот како повереник на судот во оставинската постапка*: Нотарска комора на Република Македонија, *Нотариус* бр. 11, Скопје.
 - [12] Трпеновска – Спиновиќ, Љ. (2009). *Наследно право*: 2 Август. Скопје.
 - [13] Трпеновска – Спиновиќ, Љ., Мицковиќ, Д., Ристов, А. (2010). *Наследно право во Република Македонија*: Блесок. Скопје.
 - [14] Хаџи Василев – Вардарски, М. (1983). *Наследно право*. Култура. Скопје
 - [15] Чавдар, К. (1996). *Коментар на Законот за наследувањето со обрасци за практична примена*: Агенција „Академик“ – Скопје.
 - [16] Zbirka Propisa, (1969). *Priručnik, Porodično – pravni propisi i propisi o nasledivanju – sa najnovijom važećom sudskom praksom Vrhovnog suda Jugoslavije i republičkih vrhovnih sudova –*, Prosveta, Beograd.
 - [17] Закон за наследувањето (Службен весник на Република Македонија бр. 47/96).
 - [18] Закон за наследувањето (Службен лист на СФРЈ бр. 20/55, 12/65 и 42/65 – пречистен текст).
 - [19] Закон за наследувањето (Службен весник на СРМ бр. 35/73 и 27/78).
 - [20] Закон за наследување на Србија од 1995 год. <http://www.scribd.com/doc/17209293/zakon-o-nasledjivanju>.
 - [21] Закон за наследување на Хрватска од 2003 год. <http://www.zakon.hr/z/87/Zakon-o-naslje%C4%91ivanju>.